

SLOVENSKI vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Poslušajte radio Ljubljana

KI ODDAJA ZA
ZAMEJSKE SLOVENCEVSAKO NEDELJO
OB POL DVANAJSTI URI

LETNIK V

DUNAJ, V SREDO, 18. X. 1950

ŠTEV. 78 (340)

Jugoslovanski narodi odločno obsojajo razpihovanje šovinizma

Dne 9. oktobra t. l., torej na predan celovških proslav 30. obletnice koroškega plebiscita, je bila v Ljubljani pod vodstvom predsednika tov. Josipa Vidmarja izredna seja Izvršnega odbora OF Slovenije, na kateri so razpravljali o poročilu zamejske komisije v zvezi s celovškimi proslavami ter o položaju koroških Slovencev. 10. oktobra pa je mestni odbor OF sklical protestno zborovanje v Unionski dvorani, kateri se je udeležilo veliko število Ljubljčanov. Na zborovanju so govorili predsednik Prezidija Ljudske skupščine Slovenije tov. Josip Vidmar, v imenu koroških borcev iz prve svetovne vojne Ante Beg ter tov. Franc Primožič v imenu partizanov, ki so se v času druge svetovne vojne borili pri nas na Koroškem.

Kako tesno so z nami povezani svobodni bratje v Sloveniji, pričajo številna protestna zborovanja, ki so jih razen v Ljubljani priredili tudi v številnih drugih krajih. Med drugimi je bilo zborovanje v Libeličah, v Slovenjgradu, v Mariboru, kjer so povsod ostro obsodili nacionalistično proslavljanje 10. oktobra v Celovcu. Iz mnogih krajev Slovenije smo prejeli pozdravna pisma, v katerih nas bratje v Sloveniji pozivajo, naj vztrajamo v naši odločni borbi za naše pravice.

Pismo nam je poslal tudi Glavni odbor Osvobodilne fronte Slovenije, v katerem je rečeno:

Glavni odbor Osvobodilne fronte Slovenije pozdravlja s svojega zasedanja Vas, koroške Slovence, v trenutku, ko tridesetletnico plebiscita izrabljajo kot povod za proslavljanje zgodovinskih krivic, pod katerimi ste trpeli in še trpite in za razpihovanje nacionalnega šovinizma.

Slovenski narod gleda in bo vedno gledal v Koroški zibelko slovenstva. Koroška je dala Slovencem prvi pisani dokument v njihovem jeziku, dala jim je vrsto ustvarjalcev njihove kulture. Celovec je bil še sredi preteklega stoletja kulturno središče Slovencev. Vse socialno in nacionalno zatiranje po tujih fevdalcih, kapitalistih in državni oblasti ni moglo zlomiti koroških Slovencev. Plebiscita, ki je velikomemški krogom Avstrije omogočil izrabljati ekonomsko, socialno in politično premoč, pridobljeno pod avstro-ogrsko monarhijo, ki je odrekala koroškim Slovencev vse nacionalne pravice, plebiscita, ki je omogočil formalno uzakonitev tega velikomemškega nasilja, slovenski narod, drugi jugoslovanski narodi in ves pravično in demokratično čuteči svet ne more nikdar priznati kot pravilno reševanje nacionalnega vprašanja na Koroškem. Priznali ga niste niti vi koroški Slovenci sami, ki ste nadaljevali svojo borbo in v drugi svetovni vojni, ko ste se edini v Avstriji z orožjem v roki uprli fašističnemu nasilju, dokumentirali svojo voljo z žrtvami, ki jih slovenski narod in drugi jugoslovanski narodi ne bodo nikdar pozabili. Vi ne klonite niti danes, ko ste znova postali žrtev računov velesil, ki so na-

šli svoj vrh v pariškem mešetarnju vodstva Sovjetske zveze, ki za dolarje prodaja naše življenjske narodne interese.

Osvobodilna fronta slovenskega naroda budno spremlja Vašo borbo. Zato odločno obsojamo zapostavljanje, ki ste mu izpostavljeni v politiki, gospodarstvu in kulturi. Dejstva, da se morate še danes boriti za minimalne pravice slovenskega jezika v šoli, da nimate niti ene slovenske ljudske, srednje ali strokovne šole, da slovenski jezik ni priznan v javnem življenju kot enakopraven, da Vam še ni bilo v celoti vrnjeno vaše v dobi nacizma uropano ljudsko premoženje, dokumentirajo Vaš neenakopraven položaj. Razpihovanje šovinizma, ponovno pojavljanje znanih nacističnih zatiral-

cev Slovencev in proslavljanje 10. oktobra, ki je bil tako v avstrijski republiki kot v dobi nacizma dan praznovanja šovinističnega nasilja, so znaki, ki navdajajo s skrbjo nas kakor Vas.

Vaša borba je tuja vsakemu šovinizmu. Že v času osvobodilne borbe proti nacizmu ste si prizadevali, da bi utrli pot za sodelovanje slovenskih in jugoslovanskih ljudskih množic z avstrijskimi ljudskimi množicami. Tudi danes družite socialno in nacionalno borbo za svoje pravice s prizadevanjem, razširiti med avstrijskim ljudstvom razumevanje zanje in najti pot za sodelovanje z njimi. Vaša nacionalna borba in Vaše prizadevanje za sodelovanje z avstrijskim narodom na načelu, naj se vsakemu narodu prizna-

njegove pravice, predstavlja sestavni del borbe za mir v svetu, kakor jo vodijo jugoslovanski narodi s socialistično izgradnjo v Federativni ljudski republiki Jugoslaviji in z borbo za enakopravne odnose med malimi in velikimi narodi. Svetli cilji nacionalne svobode in sodelovanja med svobodnimi in enakopravnimi narodi naj Vas vodijo v vaši težki borbi! Ustvarjajte enotno Fronto vseh koroških Slovencev v borbi za svoje nacionalne pravice! Ves slovenski narod in vsi jugoslovanski narodi bodo v tej Vaši težki borbi ob Vaši strani vedno in z vsemi svojimi silami.

Vaša odločna borba za enakopravnost z avstrijskim narodom — za priznanje nacionalnih pravic — ki bo izbojevana skupaj z avstrijskimi demokratičnimi množicami, že prispeva in bo tudi v bodoče prispevala k utrjevanju miru v tem delu Evrope. Z vsestransko podporo te borbe si bodo jugoslovanski narodi in avstrijski narod ustvarjali potrebno podlago za dobre sosedne odnose.

Naj živi borba koroških Slovencev!

Šovinistična miselnost 10. oktobra je ob tridesetletnici plebiscitne proslave v Celovcu doživela poraz

Povodom tridesetletnice glasovanja so z velikanskimi naporimi hoteli obnoviti borbeni duh in miselnost 10. oktobra s tem, da so poskušali organizirati v glavnem mestu v Celovcu veličastno, edinstveno manifestacijo. Organizatorje je vodila tradicija „Heimatlidenschaft“ - „Heimatlunda“ in ideologov „Kärntner Landsmannschaft“, ki so znani kot organizacije za zatiranje in germanizacijo, skratka likvidacijo koroških Slovencev.

Medtem, ko na zunaj govorijo o spravljeni poravnavi obeh narodov, o mirnem in prijateljskem sožitju na Koroškem, mislijo na mir in spravo na ta način, da naj se Slovenci ponemčijo in asimilirajo z nemško govorečo večino. Tako bo po njihovem mir v deželi za vse čase. Mnogo fraz

so že izgubljali o tisočletnem mirnem sožitju obeh narodov na Koroškem, a nobenega pozitivnega ukrepa niso storili, da bi dali slovenskemu ljudstvu na Koroškem dejansko enakopravnost, svobodno in neovirano gospodarsko in kulturno življenje, ki je pogoj za obstoj naroda. Vse obljube provizoričnega koroškega deželnega zbora l. 1920, senžermenska pogodba o zaščiti narodne manjšine so jim le krpe papirja, dejansko so od nekdanjih vihteli bič nad slovenskim ljudstvom, ga nasilno in z lepa potujčevali in ga končno poskušali fizično iztrebiti v dobi fašizma. Vse to so izvajali isti ljudje, ki so imeli na plebiscitnih proslavah v prvi avstrijski republiki glavno in vodilno besedo in katerih miselnost je še v reakcionarnih krogih koro-

škega in avstrijskega javnega življenja globoko usidrana.

Tako so torej želeli letos 10. oktobra ta borbeni duh pod krinko „Heimatliebe“ poživiti in obnoviti. Dolge mesece že, od pomladi, so v celovških listih opozarjali na proslavo 10. oktobra. Gluhi so bili za vse pametne razloge, ki so govorili za to, da bi to za del koroškega prebivalstva bolešno proslavo enkrat za vselej opustili. Nasprotno, deželni zbor je določil vsoto 100.000 šilingov za organizacijo proslave, od občin so zahtevali prispevke v ta namen. Krčevito se je trudila „Kärntner Landsmannschaft“ ter v nešteti manjših proslavah po deželi opozarjala na centralno proslavo v Celovcu. Naročila je svojim „Landsleutem“, da se oblečejo v „Kärntnergwand“, posebno pa naj tekmujejo v dekoracijah izložbenih oken iz spominov na plebiscit.

V „Kärntnergwand“ se je res nekaj Korošcev obleklo v korist firme, ki prodaja blago, in okna so okrasili s spomini, ki spominjajo na žalostno poglavje iz zgodovine koroških Slovencev, z neokusnimi in surovimi propagandnimi slikami iz strastne borbe plebiscitne dobe.

Na proslavo so povabili vse velikaše avstrijskega javnega življenja, od zveznega predsednika dr. Rennerja, kanclerja dr. Figla in drugih ministrov, do deželnih glavarjev avstrijskih zveznih dežel. Najbolj pa so hoteli razgibati in dvigniti v Celovec ljudstvo iz slovenskega, nekdanjega plebiscitnega ozemlja, ljudstvo, za katero naj bi slovesnosti v prvi vrsti veljale.

Tako je vse pričakovalo „veliki dan“. Zvezni predsednik in ministri so bili že v Celovcu. V ponedeljek so absolvirali slavnostno sejo deželnega zbora, pri kateri naj bi bili navzoči tudi vsi župani iz plebiscitnega ozemlja, ki pa nikakor niso vsi prišli. Končno je prišel 10. oktober.

Prekrasen dan je bil in kdor ne pozna preusmerjenega čustvovanja (Dalje na 2. strani)

Zapostavljanje Slovencev v Trstu

Na letni skupščini Slovensko-Hrvatske prosvetne zveze 8. oktobra t. l. so soglasno sprejeli resolucijo, ki zahteva priznanje vseh kulturnih potreb Slovencev in enakopravnost z Italijani. V resoluciji zahtevajo razveljavljanje fašističnih zakonov in prenehanje raznarodovalne politike proti slovenskemu prebivalstvu.

Na skupščini, ki je bila v dvorani stadiona „Prvi maj“, je poročal tajnik zveze Boris Race o enoletnem delu Zveze. Omenil je več primerov raznarodovalnih ukrepov oblasti v angloameriški coni STO, katerih smoter je uničenje slovenske kulture. Protislovenska politika oblasti je dosegla višek letos marca, ko je predsedstvo tržaške cone prepovedalo uradno uporabo slovenščine v izključno slovenskih občinah angloameriške cone. Politika raznarodovanja je razvidna iz graditve stanovanjskih blokov v slovenskih krajih na periferiji Trsta, v katere namestijo oblasti vseliti italijanske begunce. V slovenskem predmestju Sv. Ivana so začele oblasti graditi ribiško naselbino samo za italijan-

ske ribiče, čeprav jih v tem kraju sploh ni.

Glede slovenskih šol je Race poudaril, da oblasti razpuščajo slovenske šole in odpuščajo slovenske učitelje baje zaradi varčevanja, pri čemer je značilno, da pri italijanskem šolstvu prav nič ne „varčujejo“. Prav tako zatirajo oblasti tudi slovensko umetniško delovanje s tem, da onemogočajo predstave slovenskega narodnega gledališča v Trstu in odklanjajo kredite za zgraditev osrednjega kulturnega doma, ki so ga fašisti zažgali pred 30 leti.

Na skupščini so izvolili nov odbor Slovensko-Hrvatske prosvetne zveze s predsednikom prof. Andrejem Budalom na čelu.

Civilna policija angloameriške cone STO je pod grožnjo z denarno kaznijo ukazala Slovencem v vaseh v tržaški okolici, da morajo odstraniti s svojih hiš napise in gesla iz časa narodnoosvobodilne vojne in pa tiste, ki govore o povezanosti tržaških Slovencev z jugoslovanskimi narodi.

Ne besede, dejanja so merodajna!

Beseda in dejanje — dve reči. Mislim, da nikjer na svetu ta pregovor ne velja tako, kakor pri nas na Koroškem, kjer drug poleg drugega živita dva naroda — slovenski in nemški. Ravno tu že skozi deset — in celo stoletja opazamo, da so besede merodajnih plasti, odgovornih politikov in njihova dejanja dve povsem različni reči. Na eni strani lepe besede, na drugi strani pa dejanja, ki so tem besedam ravno nasprotna. Govorijo o prijateljstvu med narodi, zlasti o prijateljstvu, mirnem sožitju in medsebojnem razumevanju med obema narodoma na domačih tleh, dejansko pa delajo krivico, odkar pomni zgodovina. Govorijo o enakopravnosti, dejansko pa zatirajo slovenski živelj, govorniki o demokraciji, vsi njihovi ukrepi pa so vse prej kot demokratični. Govorijo o dobrih odnosih s sosedi, zlasti s sosedo Jugoslavijo, v resnici pa s svojimi dejanji, s hujskaškimi prireditvami in šovinističnimi pohodi motijo dobre in prijateljske odnose s sosedno Jugoslavijo, govorniki o spoštovanju mednarodnih obveznosti, ne spoštujejo pa niti tistih obveznosti, ki so jih sami prevzeli v svojo ustavo. O tem smo že toliko pisali, da tukaj ni treba naštevati dokazov.

Tudi danes ni prav nič drugače. Ob letošnjem 10. oktobru so govorili, naj bo ta dan „dan sprave“, naj bo manifestacija miru. Tako so govorili in pisali, toda beseda in dejanje, kakor smo že ugotovili, sta dve reči.

Kdor koli si je letošnjega 10. oktobra ogledal izložbe posameznih trgovin, ki so bile za to priložnost posebno „okrašene“ in se pri tem spomnil na besede o spravi in miru, je takoj spoznal, kako je razumeti „spravo“ in „mir“. Zakaj izložbe so prikazovale vse prej, kakor miroljubnost in spravo, prikazovale so ravno nasprotno: sovraštvo, nasilje, krivico, narodno nestrpnost, novo hujskanje.

Ni naš namen, da bi podrobno opisali vse izložbe v Celovcu ali v katerem koli drugem kraju. Le par jih hočemo navesti kot primer, ki pa popolnoma zadostujejo. Vse ostale so bile urejene v istem smislu.

Trgovina Herzog (kolesa, radio-aparati itd.) je v svoji „slavnostni“ izložbi prikazala poleg dru-

gih stvari vojaško puško in čelado, očitno kot „simbol miru“. Trgovina Koffenig (štambiljke) je imela v svoji izložbi zemljevid Koroške s posebno zaznamovanim plebiscitnim ozemljem, po katerem grabi zverinska roka z dolgimi kremplji (mišljena je Jugoslavija), roke „domovini zvestega“ abverkempferja pa jo odbijajo s puškinim kopitom. Prav iste zverinske kremplje je prikazovala tudi trgovina Grüner. Zemljevid s plebiscitnim ozemljem, po katerem grabijo kremplji, najdemo tudi v izložbah trgovine Pluder, ki prikazuje Jugoslavijo v obliki človeka z zverinskim obrazom, dolgimi črnimi brkami in kremplji, pač kakor so jo prikazovali na različnih letakih in lepkih pred 30. leti. V izložbah te trgovine, pa tudi v drugih najdemo že mnogo lepakov iz plebiscitne dobe, polnih sovraštva in šovinističnih parol. Drogerija Reinl na velikovškem trgu prikazuje Jugoslavijo kot kačo, ki s svojim strupenim želim preži pred volivno skrinjico, v katero „domovini zvesti Korošec“ daje glasovnico za Avstrijo.

In tako se vrsti izložba za izložbo in vse, nekatere manj, druge bolj, naznanjajo eno in isto: novo in na-

daljnje sovraštvo in nasilje, novo in nadaljnje preganjanje in zatiranje slovenskega življa. Tako si zamišljajo „spravo“, tako ustvarjajo „mir“! Kdor se ne pokori in podvrže brez-pogojno germanizaciji, tega k temu prisilimo s puško! Le tako si lahko tolmačimo izložbe in to je „sprava“ po njihovem.

Pa letošnji 10. oktobrski sprevod: uniforme, puške, sablje, sulice in vse mogoče orožje. Vse to nazorno prikazuje, kako si zamišljajo „spravo“, kako ustvarjajo „mir“.

Toda mi dobro znamo razlikovati med besedami in dejanji, saj smo si v zgodovini priborili bogate izkušnje. Lepo so govorili gospodje Renner, Figl, Ferlitsch, Wedenig in vsi drugi, lepo vedno in ob vsaki priložnosti znajo govoriti in obljubljati, toda dejanja so povsem drugačna. Zato naj nam nihče ne zameri če ne moremo verovati lepim besedam o naših pravicah in svobodah, ki jih nimamo niti jih nikoli nismo imeli! Kje je slov. srednja žola, kje so slov. gospodarske in gospodinjke žole, kje enakopravnost v uradih, kje so slov. napisi? Kje končno sprava in mir, če se ponovno oživlja duh 10. oktobra?

Šovinistična miselnost 10. oktobra je doživela poraz

(Nadaljevanje s 1. strani)

v plebiscitnem ozemlju, prevaranega in razočaranega prebivalstva, je pričakoval, da se bodo ta dan iz krajev, kjer je bilo glasovanje, valile mase ljudstva v glavno mesto Celovec. Ali: tresla se je gora, a rodila se je miš. Jutranji vlaki iz nekdanje cone A so bili polni ali prazni kakor vsak dan, ni bilo opaziti, da bi se kdo drenjal in silil v Celovec na plebiscitno proslavo in to ravno iz plebiscitnega ozemlja. Inicijatorji slavnostnega dneva so bili razočarani, ker kar modro so gradili celih trideset let, hotelo ni jim stati.

Najprej je moral seveda važni pohod blagosloviti prevzvišeni škof s svojo mašo, ki jo slovenskim vernikom odreka.

S precejšnjo zamudo so spravili v pogon od glavnega kolodvora na novi trg povorko, ki je bila vse prej kot veličastna. V prvih oddelkih klavernega spreveda so hoteli pokazati „ljudstvo“ iz plebiscitnega ozemlja. Toda glej: iz vseh občin in vasi se je pojavilo v mimohodu pet tablic z napisi: Št. Jakob, Borovlje, Pliberk,

Velikovec in Galicija, za katero vsako je z negotovimi koraki korakala peščica ljudi, ki si jih mogel seštetati na prste. To je bila „masa“ iz plebiscitnega ozemlja, brez zanosa in navdušenja, kakor bi jim težila dušo težka vest, ki je korakala v narodnih krojih, nošah slovenskega izvora. Niti pesmi niti vzklikov ni bilo v tej peščici ljudi, ki so zaspali čas, da duh šovinizma mineva in gine. Skoraj bi zaslužili majčkeno pomolovanje ti „mandlci“ in „weibke“, ki so se blamirali v povorki.

Iz mnogih drugih krajev nemško govorečega dela Koroške si videl ljudi, kakor Mölltala, Lesachtala, Lavanttala itd., ki so pa prišli v Celovec bolj iz senzacije in radovednosti, kakor pa zaradi pomena 10. oktobra. Tudi te mase niso bile ogromne, **znajčno pa ostane, da iz plebiscitnega ozemlja ni bilo udeležbe.**

Po povorki so imeli na novem trgu slavnostno zborovanje. Prostora je bilo dovolj, ker toliko naglašanih množic ni bilo. Tako reditelji sploh niso imeli posla.

Na zborovanju so se oglasili k besedi zvezni predsednik dr. Renner, kancler dr. Figl, deželni glavar Wedenig in namestnik deželnega glavarja Ferlitsch. Verjetno niso pričakovali tisti redki gostje iz plebiscitnega ozemlja takega tona v govorih, ki so se ga poslužili govorniki, posebno ne tisti Velikovčani, ki so na zadnji strani svoje tablice napisali „Elternrecht“, s katerim so hoteli protestirati proti drobcu slovenskega pouka v šolah, to se pravi, da bi ob plebiscitni proslavi vrgli zadnjo slo-

Slovensko prosvetno društvo „P E C A“

v Šmihelu pri Pliberku priredi v soboto, dne 21. oktobra ob 20. uri in v nedeljo, dne 22. oktobra ob 15. uri pri Šercerju

igro

„SIN“

(v 4 dejanjih)

Vabi odbor

vensko besedo iz šol. Govori, kakoršnih smo slišali že nešteto, so bili polni lepih fraz in praznih obljub. Dr. Renner je naglašal mirno sožitje vseh Korošcev in brez da bi zardel, dejal: „Mi spoštujemo sveto dolžnost, da je treba pravice naše slovenske manjšine vedno zvesto spoštovati in se človečanska, narodna in državna enakopravnost naših sodržavljanov nikdar ne sme zani-kati“.

Zvezni kancler dr. Figl je svetohlinsko naglasil: „Drugače govoreča manjšina v lastni deželi naj ne bo vzrok prepira, temveč naj bo most razumevanja med sosednimi državami in naj se tej nalogi zavestno posveti“.

Podobno sta naglašala tudi govornika deželne vlade.

Nikakor nam niso nove take izjave, slišali smo jih iz različnih ust že večkrat. To so besede, naše tridesetletne skušnje po glasovanju pa govore vse drugače. Hočemo dejanja, dejstva in uresničenja enakopravnosti v praksi in to bi hoteli slišati iz ust najvišjih predstavnikov države, ki so govorili ta dan v Celovcu. Hočemo končno doživeti dan, ko nas ne bodo krmili le z lepimi frazami in zagotovili, temveč, bodo prešli k dejanjem in prenehali z narodnim zatiranjem in zapostavljanjem na vseh področjih. Nočemo miloščine, pravice hočemo in to bo podlaga za resnično mirno sožitje v deželi, most lepih odnosov s sosednimi državami in konec šovinistične miselnosti 10. oktobra.

Ljudstvo na trgu je le z majhno pozornostjo poslušalo govore, vse vprek so med govori med seboj govorili, ker so jim te fraze poznane že najmanj trideset let.

Ravnatoko je poteklo popoldne brez vsakih posebnih zanimivosti, brez pravega življenja in ljudskega veselja. Ljudje so se kmalu razšli in v zgodnjih večernih urah je bilo v Celovcu na ulicah in v gostilnah tiho in prazno, kakor vsak dan.

To je bil „veliki dan“ proslave 10. oktobra v Celovcu. O spravi so govorili kakor že večkrat. Na žalost se še niso priborili do spoznanja, da morajo slediti besedam tudi dejanja.

Nič novega nismo slišali, zato smo na vse že vnaprej odgovorili v „Svobodni“, in ta odgovor se kratko in jedrnatost glasi: „Naša volja je živeti kot Slovenci, demokrati, kot borci za pravičnejše socialne odnose. Naša stvar je pravična. Verujemo v silo našega naroda. Z zaupanjem pričakujemo pomoč vseh poštenih demokratov v svetu. Zaupamo v pomoč jugoslovanskih narodov. S to vero in zaupanjem stopamo v bodočnost. Slovenski narod, ki je v zadnji svetovni vojni toliko pretrpel, a pokazal toliko moči, bo živel.“

Dan

„sprave“

v Celovcu

Steinacher se zavzema za gospodarsko pospeševanje „glasovalnega ozemlja“

V prizadevanju za ponovno poživitev že umirajočega duha 10. oktobra 1920 med našim ljudstvom se je vključil tudi uradni list Deželne kmetijske zbornice „Der Kärntner Bauer“. Z izdajo svoje številke od 1. oktobra je počakal na 10. oktober in prišel na dan z 10 stranmi, posvečenimi 30. obletnici glasovanja, na katerih obravnava problematiko naših krajev ob Zilji in Dravi. Izmed štirih člankov na teh straneh je vse pozornosti vreden članek izpod peresa — patriota-organizatorja in avtorja „Zmage v nemški noči“, SA-Standartenführerja dr. Steinacher-ja.

Po svojem orisu gospodarskih okoliščin „nekdanjega glasovalnega ozemlja“ ugotavlja sam Steinacher k 30. obletnici 10. oktobra 1920, da je to ozemlje bilo doslej deležno premalo gospodarske pomoči. Zato se zavzema za izdelavo in izvedbo „gospodarskega pospeševalnega programa“, ki bi ga morali kriti dežela in država.

Kam meri Steinacher? Na vse zadnje to sam pove: „Mi hočemo biti manj slavljani, zato naj se pa glasovalno ozemlje bolj posluša. Zvestoba velja za zvestobo“. Važna ugotovitev, ki drži, toda kaj misli z njo Steinacher. Otroci bi morali biti, ne živeti in se ne roditi na tej zemlji ter ne doživljati političnih in gospodarskih teženj, posledic in razvoja po 10. oktobru 1920, da bi ne razbrali iz teh besedi pravega namena te Steinacherjeve zahteve. Zakaj vidi ta ideolog pangermanizma in propagandist mostobranov proti jugu in vzhodu tako važno potrebo po „gospodarskem pospeševanju nekdanjega glasovalnega ozemlja“? Mar zaradi tega, da bi se končno poravnale vse gospodarske krivice slovenskemu ljudstvu, da bi se izravnala njegova gospodarska zapostavljenost in zaostalost z višino, na kateri se nahajajo plasti okoli njega, Leitgeb, Ferlitscha, Glantschniga itd.?

Tega ni treba misliti. Vsebina vseh Steinacherjevih pisarij in misli, ki jih trobijo v zadnjih letih OeVP-jevski rogovi skozi Karischeva in Ferlitscheva usta, pove: **Treba je še bolj gospodarsko podpreti in nuditi še več posebnih ugodnosti ljudem Ferlitschovega, Glantschnigovega, Maierhoferjevega in Petschnikovega kova, še posebej pa je treba pomagati priseljencem, ki so prišli s pomočjo Heimatbunda in „Bodenvermittlungstelle“ v naše kraje, da ponemčujajo in gospodarsko in socialno zaslužujejo Slovence. Treba je novih milijonov, da bo gospodarsko zaostale in gibke slovenske ljudi in organizacije v tej krizi**

končno mogoče spraviti na tla in zaseči njihovo zemljo in premoženje — s tem pa izpolniti ukaz že trojnega trinoga in Steinacherjevega boga Adolfa Hitlerja: „Macht mir das Land deutsch!“

To in nič drugega je jedro Steinacherjeve zahteve po „gospodarskem pospeševalnem programu za nekdanje glasovalno ozemlje.“

Steinacher po vsem svojem nastrojenju je človek, ki se od njega čedalje bolj distancira vse ljudstvo naših krajev. Sledijo mu le proti Slovincem skrajno sovražne plasti v vrhovih OeVP in SPOe ter posamezni šovinistični in pronacistični elementi. **Prebivalstvo slovenskega podeželja je v zadnjih 30 letih spoznalo, da mu prinaša Steinacherjeva politika le škodo. Spoznalo je, da**

Steinacher ni samo zagrižen vele-nemški šovinist, temveč da je kot nacist in veleposestnik tudi tipični pobornik neonacizma. Če kliče Steinacher danes po potrebi gospodarskega pospeševanja, potem kliče zase in za njemu enake „domovini zveste“. Za drugih potrebe nima ne smisla in ne srca.

To spoznanje ljudstva je prišlo morda najbolj vidno do izraza na slavju 30-letnice 10. oktobra v Celovcu, ko slovensko podeželje razen redkih izjem ni šlo v Celovec na proslavljanje „zmage v nemški noči“. Slovensko podeželje odklanja Steinacherja in vse one, ki sledijo njegovi poti! Tega naj se zavedajo tudi „Kärntner Bauer“ in drugi odločujoči činitelji v Kmetijski zbornici.

10 MILIJONOV ŠILINGOV

Ob trideseti obletnici tako imenovanega plebiscita je na novem trgu v Celovcu zvezni kancler dr. Figl kot nekaj posebno pomembnega in velikodušnega najavil, da je zvezna vlada sklenila, da daje ob tej priložnosti za dvojezično ozemlje na Koroškem 10 milijonov šilingov na razpolago. Ta vsota naj bi se porabila za obnovo in napravo cest, potov, elektrifikacij, vodovodov, šol, starostnih domov, fonda za Abwehrkämpferje in kulturne naloge. Znesek bo razdeljevala dežela.

Če je ta denar darilo ali kredit deželi, ni povedal, brez dvoma pa je to tisto „glasovalno darilo“, o katerem so se že nekaj časa razpisovali celovski listi.

O smislu „plebiscitnega darila“ „Abstimmungsspende“ smo v eni izmed zadnjih naših številk že govorili. Poudarjamo pa še ponovno, naj nas ne pitajo z darili oni, ki so izmozgavali in zanemarjali naše ozemlje deset, dvajset, trideset let in zahtevamo edino le to, kar nam pripada. Morda ni delovno ljudstvo iz tega ozemlja plačalo že milijone in milijone davkov, ne da bi od gospodujoče oblasti sprejelo tega, kar mu ne v obliki „daril“, marveč upravičeno pripada.

Kar je v občinah nemško govorečega dela dežele samoumevno, zaman iščeš na našem ozemlju. To-liko gospodarsko in kulturno zanemarjenega ozemlja ne najdeš nikjer. Nikdar ni imela celovška vlada-joča gospoda interesa za gospodarski podvig našega človeka, temveč tiščala ga je h tlom, gospodarsko slabila s prozornim namenom, da bi ga duhovno zaslužnjila ali prisilila, da bi prodal zemljo tujcu, kakor se je to v mnogih primerih v preteklih

desetletjih dogajalo in poluradno potom „Kärntner Bodenverteilungsstelle“ pospeševalo. Če so na eni strani drobtinico „podarili“, so na drugi strani dvakrat vzeli.

Trideset let je naše ljudstvo plačevalo davke in trideset let so obljubljali in govorili, a za naše kraje niso ničesar storili. V kakšnem stanju so naša pota in ceste, ve vsakdo. Kje je elektrifikacija nešteti naših vasi? Bilčovs, Zgornja vesca. Radiše, Blato in mnoge druge vasi in kraji še vedno tavajo v temi. Kdo pospešuje izboljšanje planinskih pašnikov in skrbi za melioracijo njiv in travnikov? Kje je briga za naše trpine, gorske kmete? V kakšnem stanju je naša živinoreja? Kje so druge koristne naprave, da o naših zadrugah in šolah niti ne govorimo? Gluhi so za naš klic po slovenski srednji šoli in učiteljsku in kje je slovo kmetijska šola? Kje poprave škode našim izseljencem, kje podpora našim partizanom, kje v ustavi zaščiteni naš delež iz državnih fondov za naše kulturne ustanove?

Vse to pomanjkanje, zanemarjanje in zapostavljanje je prav sad raznih „Abstimmungsspende.“ Saj prav zato, da ob takih slavjih šovinizma lahko varajo ljudstvo z „darili“ načrtno desetletja zanemarjajo naše kraje in potem „širokogrudno“ z „darili“ popravljajo gospodarsko zaostalost, ki so jo desetletja sami gojili. Zato nečemo „daril“, temveč zahtevamo le enakopravnost, toda ne le v besedah temveč predvsem v dejanjih.

V ostalem pa bomo budni prav zaradi tega „darila“, ki bo „Abwehrkämpferje“ še bolj podžgalo v borbi proti Slovincem.

strijski trgovski minister Kolb in pa italijanski minister za zunanjo trgovino.

Po kosilu smo si ogledali drugi del velesejma, ki je posvečen domači, posebno težki industriji. Nekateri starejši tovariši, ki so poznali staro Jugoslavijo kot zaostalo agrarno državo, se niso mogli načuditi, da je sploh mogoče v tako kratki dobi zgraditi industrijo, ki zmore producirati toliko raznovrstnih in gigantičnih izdelkov. Ni mogoče podrobno naštetih vseh tistih izdelkov težke industrije, ki so bili na novo izdelani in ki so letos prvič razstavljeni. Zato omenim samo par strojev in naprav, ki vzbujajo pri ljudstvu največ pozornosti: tu je velikanska rotacijska peč za topljenje železa, ki je izdelana v mladinski tovarni „Jedinstvo“ v Zagrebu; mehanična stiskalnica iz tovarne „Ivo Lola Ribar“, ki ima 100 ton pritiska, nadalje najbolj moderno opremljeni potniški in poštni vagoni, litostroj razstavlja velikanske turbine in druge stroje za hidrocentrale, videli smo cele skale dragocene rude, ki si jih kot lajik sploh ne moreš zapomniti in iz katere izdelujejo raznovrstne stvari od navadne žice pa do najbolj komplici-

Ob tridesetletnici 10. oktobra

so izšli skoraj vsi celovski listi v pomnoženi svečani izdaji in sicer „Volkszeitung“, „Neue Zeit“, „Klagenfurter Zeitung“ in — „NAŠ TEDNIK - KRONIKA“, ki je to pot izšel kar dva dni prezgodaj, da posveti pozornost, „proslavi glasovanja, na podlagi katerega je bila zagotovljena enotnost Koroške po prvi svetovni vojni“. Kako so že zapisali pred kratkim sami: „Kdor zanika se sam, podlaga je tujčevi peti!“

ranih aparatov. Posebno pozornost sta vzbujala tudi veliki autobus „Pionir“ in pa tovorni avto „Luka“, ki sta oba izdelana v Mariborski tovarni avtomobilov.

Vse to mora človek videti z lastnimi očmi, potem šele mu je mogoče slutiti pravilnost politike Jugoslovanskega vodstva, ker tu so temelji neodvisnosti in boljše bodočnosti delovnega ljudstva. Ker se jugoslovanski narodi tega zavedajo, zato so tudi pripravljeni, da doprinašajo marsikatero žrtev v izgradnji socialistične države. Ker težkoče obstajajo, o tem ni dvoma in tudi nihče tega ne prikriva ali zanika, ker že sam preustroj države iz kapitalističnega sistema na socialistično osnovo nareti na vsemogoče ovire, tembolj pa, če se te ovire delajo še načrtno kot je to primer s strani kominformističnih držav napram novi Jugoslaviji. Kljub temu pa gre Jugoslavija vztrajno naprej na poti v lepšo bodočnost.

Nedeljo opoldan smo se podali skupno na stari grad, kjer smo si ogledali prostor, na katerem so pred davnim časom grajski mogočnejši na razbeljenem železnem prestolu mučili do smrti znanega hrvatskega voditelja kmečkih puntov Matijo Gubca, ki je vodil zaslužnjene delavce in kmete v borbo proti izkoriščevalski gospodi. Ta prostor je na Gubčevem trgu ob zelo stari in lepi cerkvi, katero smo si ob tej priliki tudi ogledali. Nato smo se z vzpenjačo peljali nazaj v mesto — coološki vrt v Maksimiru. Seveda je bilo to mogoče le v malih skupinah, kakor se nam je pač posrečilo priti na nabitopolne tramvajske vozove. Med vožnjo skozi mesto smo občudovali velike stavbe moderne Zagreba, v coološkem vrtu pa vse vrste manj poznanih živali, katere smo nekateri videli prvič v življenju. Popoldan smo se razdelili v skupine: nekateri smo šli gledat v štadijon nogometno igro med Avstrijo in Jugoslavijo, kjer je bilo okoli 70.000 gledalcev. Drugi so se podali v mesno zabavališče Maksimir, spet drugi pa so si ogledali zanimivo razstavo „Jadran“, ki kaže razvoj Jugoslovanske mornarice od prvih primitivnih ribiških čolnov pa do današnje dobe.

Zvečer smo se navadno razvedrili še nekaj časa pri kozarcu vina in lepi godbi v kavarni, če se nam je posrečilo dobiti kak prostorček. V kavarnah in drugih lokalih je izgledalo kot v enem razburkanem mravljišču. Pri vinu in na potu smo si seveda pripovedovali svoje doživljaje. Nerodno smolo je imel tovariš, ki se je odstranil od svoje skupine in naenkrat stal v ogromnem prometu vlemesta, pa je pozabil ime hotela „Esplanade“, kamor bi moral iti na skupno kosilo! Lahko si predstavljate obraz nekega miličnika, katerega je v svoji zadregi vprašal, kje je hotel „St. Malandre“, a kljub temu mu je sluteč sorodno zvoneči „Esplanade“ pokazal pravilno smer in je mož tudi res našel tja. Kozarček vina in taki doživljaji so skrbeli vedno spet za dobro razpoloženje. V pone-deljek na vse zgodaj smo se z brzo-vlakom odpeljali preko Ljubljane spet domov. Hvaležni smo organizatorjem, ki so nam omogočili to potovanje, na katerem smo doživeli mnogo zanimivega in se lahko prepričali, kaj je resnica in kaj laž v raznih spisih o novi Jugoslaviji. Zagrebški velesejm nas je ponovno prepričal, da klevete ne morejo zbrisati svetle resnice, ki bo zmagala.

PIČEK JOŠKO

Koroški Slovenci na zagrebškem velesejmu

V petek 6. t. m. se je odpeljala skupina tridesetih članov DFDL na velesejm v Zagreb. V skupini so bili zastopani Rožani, Ziljani, Podjunčani in Gorjanci. Ko smo v Podrožčici uredili predpisane obmejne formalitete, smo z nestrpnim radovednostjo vstopili v vlak, ki nas je peljal skozi predor v Jugoslavijo.

Prvo, kar smo opazili, ko smo prišli iz črne luknje spet na svetlo, so bili črni dimniki jeseniških tovarn, simbol nove socialistične Jugoslavije.

Ko smo popoldan prispeli v Ljubljano, nas je na kolodvoru že čakalo mnogo znancev, predvsem koroški študentje, ki so pričakovali svojce in pa zastopnik Putnika, kateremu je bila poverjena skrb za naše nadaljnje potovanje. Po skupni večerji smo se ob 20.40 uri z vlakom odpeljali proti Zagrebu. Ze na poti nam je nabito polni vlak dal slutiti, koliko ljudstva bo na velesejmu. Pravi vtis pa smo dobili šele na Zagrebškem kolodvoru, ko smo se z velikim naporom prebrili skozi gnečo potnikov na peron. Pred kolodvorom je

mladina kljub pozni uri še vedno plesala kolo, od tam smo šli v skupno stanovanje in po nekaj urah počitka smo šli vsi, da si ogledamo razstavo. Na velesejmu ista slika: nepregledne množice so se valile skozi vhode in po paviljonih. V prvem paviljonu, ki je bil posvečen gozdarstvu, smo videli veliki razvoj te mnogostranske panoge od sajenja mladih dreves, preko izdelave raznih aromatičnih oljev, furnirjev, desk, sodov, vsakovrstnih kuhinjskih in drugih orodij pa do najfinejših parketov, stanovanjskih opravil in glasbenih instrumentov. Presenetila nas je zelo okusna razporeditev in pa izvrstna kvaliteta razstavljenih predmetov.

Drugi paviljoni so stali na razpolago inozemskim razstavljalcem. V enemu je razstavljal francoska industrija, v drugih Italija, Švica, Anglija, Belgija, Holandska, Nemčija. Avstrija pa je imela kar tri paviljone. Znamenje, kakšno zanimanje vlada v inozemstvu posebno v sosednjih državah za jugoslovanski trg, je, da sta bila navzoča na razstavi av-

BOMBAŽ

GLAVNA SUROVINA TEKSTILNE INDUSTRIJE

Bombaž je danes najbolj uporabljen in po vsem svetu najbolj razširjena vlaknina. Uporablja se pri izdelovanju vseh vrst tkanin in je zato v moderni tekstilni industriji nepogrešljiv. V naših krajih in sploh v Evropi pa smo se z bombažem seznanili šele zelo pozno. Dočim so ga Egipčani in nekateri azijski narodi poznali že v drugem tisočletju pred n. št. etjem, je v Evropo prišel bombaž šele pred dobrimi 200 leti. Ko pa se je pojavil v evropskih tekstilnih tovarnah, je docela izpodrinil lan in postal vsej tekstilni industriji nujno potrebna surovina. Vzrok, da je bombaž tako hitro prodr, je njegova vsestranska uporabljivost, ker je v primeri z lanom in drugimi vlakninami bolj prožen, mehkejši in bolj primeren za tkanje, razen tega pa je tudi njega pridobivanje sila ceno. Tako je bombaž hitro prevladal po vsem svetu in postal glavna surovina vse tekstilne industrije.

Bombaževina vlakna pridobivamo iz posebnega grmičja-bombaževca, katerega domovina so tropski predeli južne Azije in severne Afrike. Tako uspeva bombaž v Egiptu, Alžiru, v Perziji in v južnih republikah Sovjetske zveze pa tudi v Južni Ameriki, na Kitajskem in južni Afriki. Nekaj bombaža pridelujejo tudi v Evropi in to v Italiji, Španiji ter Makedoniji, kar pa v svetovni proizvodnji ne igra velike vloge. Bombaževca gojijo na plantažah, ki jih stalno obseva tropsko sonce in kjer je dovolj tudi vlage. Iz bombaževca semena, ki ga na plantažah sadijo s stroji, se pod vplivom velike toplote in vlage razvije že prav kmalu grmičevje, visoko dober meter, ki kmalu tudi cvete. Ko rumenkasto — škrlatni cvetovi odmr, se iz njih razvijejo plodovi, podobni našim orehom. Iz ploda pa začno že čez kratek čas poganjati bele, dolge dlavice, ki plod docela obdajo, tako da postane podoben za pest debelim snežnim kepam. Sedaj je čas trgatve; bele, snežne kepe hitro osmukajo z vej, da jih prehuda vročina ali dež ne pokvari ter se niti ne potrgajo. Že na plantažah odločijo nato bele niti od rastlinskega semena, jih nato v posebnih čistilnicah očistijo, sortirajo po kvaliteti ter vlakna uravnajo. Končno jih še stiskajo v bale, ki jih razpošiljajo po svetu. Iz tako pridobljenega surovega bombaža, ki ga po potrebi lahko poljubno barvajo, predejo predilnice raz-

novrstne niti, iz katerih nato tko raznovrstne tkanine.

Seveda ni ves bombaž, ki ga pridobivajo po svetu, kvalitetno enak. Čim daljša so vlakna, tem kvalitetnejši je. Iz dolgih vlaken predejo tanke in fine niti dočim uporabljajo krajša vlakna za bolj grobo prejo. Z raznimi kemičnimi postopki ustvarjajo lahko še različen zunanji videz, kar pa navadno ne vpliva na kvaliteto. Na splošno bombaž namreč ni preveč trpežen, ima pa to prednost, da je sorazmerno z volno ali drugimi vlakninami sila poceni in ga je po vsem svetu dovolj na razpolago.

Toda kljub temu da bombaža ne primanjkuje in bi proizvodnja po vsem svetu bila lahko kaj kmalu večja od potrošnje, pa danes vseeno primanjkuje te dragocene surovine. Bombaž je namreč že od nekdaj predmet velikih spekulacij svetovnega merila in sredstvo za gospodarsko izkoriščanje ter politični vpliv. Že na plantažah bombaževca se bogati lastniki poslužujejo za vsa dela žensk in otrok, ki jih za ves njih trud pod žgočim soncem in v nezdravem podnebjem sramotno nizko plačujejo,

dočim dosežajo sami pri tem ogromne dobičke. Zgodovina pa nam pove, da je bil bombaž vzrok že številnih kolonialnih vojn in mnogih diplomatskih sporov.

Tudi Jugoslavija ima v svojih južnih predelih precej ugodno podnebje za pridobivanje bombaža. Že v srednjem veku se je zato pridobivanje bombaža razširilo predvsem po Makedoniji, vendar je do osvoboditve proizvodnja bila tako malenkostna, da praktično za domačo industrijo sploh ni prihajala v poštev. V novi Jugoslaviji pa so za povečano gojenje bombaževca bili storjeni že številni ukrepi. Tako so že l. 1946 pričeli na novo gojiti bombaževca v Črni gori in Dalmaciji, lani pa so gojenje te koristne kulturne rastline še povečali v Makedoniji, Dalmaciji, Črni gori pa tudi v Istri, kjer so poskusi pokazali, da je podnebje tudi primerno. Tako bodo že kmalu tudi v novi Jugoslaviji pridobivali precejšnje količine bombaža. S tem bo krit velik del domačih potreb, obenem pa bo Jugoslavija tudi v tekstilni industriji manj odvisna od inozemstva.

Ali postaja zemlja res toplejša?

Mnogi znanstveniki zatrjujejo, da v poslednjih dveh stoletjih stalno narašča temperatura zemlje. Že petdeset let merijo na najrazličnejših predelih našega planeta temperaturo zemlje.

Naraščanje povprečne temperature opazamo na vsem planetu. Ko je šel Byrd s svojo ekspedicijo prvič na južni tečaj, je z začudenjem opazil, da širni predeli sploh niso pokriti z ledom. Podoben pojav je opazil v Rusiji L. Berg leta 1938. Ugotovil je, da se v velikem obsegu tale ledeniki severnih polarnih predelov. Na obrežju Barentovega morja — evropska Rusija — se je dvignila povprečna letna temperatura zraka tik nad zemljo za 5 stopinj C. Leta 1935 je odplul nek parnik s severnega obrežja Nove Zemlje; na poti proti severu je prišel do 82. sev. vzporednika, ne da bi naletel na kakršno koli oviro. Podobni pojavi se kažejo na vseh ark-žega planeta.

tičnih predelih. Na Spitzbergih se je povprečna letna temperatura dvignila od leta 1911 do 1935 za 9 stopinj C. Tudi v Leningradu je postalo toplejše.

Tudi ribolov kaže na spremembo zemeljske temperature. V poslednjih 30 letih je lov na slanike obilen tudi v morjih, ki so 1000 km preko one meje, do katere so pred 30 leti prihajali slaniki. Nadalje opazamo, da je tudi posevek žitarice možen v krajih, kjer dosedaj žitarice niso uspevale. Prav tako se ogrevajo evropski in ameriški ledeniki visokih planin.

Znano je torej, da se zemlja vedno bolj ogreva, ne vemo si pa razložiti, kaj je temu vzrok. Vsekakor je pa ta pojav izredno važen in bo imel na vsak način vpliv na življenjske in gospodarske prilike našega planeta.

Tehnika in ZNANOST

V industriji se kaj pogosto pojavljajo zastrupitve z metilnim alkoholom ali metanolom. To pa predvsem zato, ker delavci kaj hitro zamenjajo strupeni metilni alkohol z etilnim alkoholom, ki je v alkoholnih pijačah. Nadalje je pa metanol tekočina, ki jo zelo pogosto uporabljamo v industriji, predvsem pa v tvornicah barv. Neki norveški zdravnik poroča o nekem zanimivem postopku prve pomoči pri takih zastrupitvah. On namreč nasvetuje, naj zaužije z metanolom zastrupljena oseba nekaj etilnega alkohola. Ta zdravnik zatrjuje, da so rešili na ta način življenje že več oseb. Važno je to, da nudimo alkohol zastrupljenemu takoj ko opazimo zastrupljenje.

Prekoceansko potovanje nekdanj in danes

Leta 1815 je trajalo potovanje z ladjo iz Evrope v Sev. Ameriko 14 do 28 dni. Danes prevozijo parniki to pot v 4 do 5 dneh. Še hitreje sodobno prevozno sredstvo pa je letalo. Z njim preletimo Atlantski ocean v 15 urah.

Kako je danes naseljen svet?

V Evropi je vedno več ljudi in vsak del evropskega prostora se vedno izrablja. O tem nas najbolj pouče številke naseljenosti na enoti površine. Na enem kvadratnem kilometru je danes v Evropi povprečno 72 prebivalcev. Nekoliko redkeje je naseljena Azija. Tam pride na vsak kvadratni kilometer 56 oseb. Zelo redko so pa naseljeni kontinenti Amerika, Avstralija in Afrika. V Sev. Ameriki je 9,5 prebivalcev na enem kvadratnem kilometru, v Južni Ameriki 6 prebivalcev, v Afriki 6,2, v Avstraliji pa je povprečno le 1 prebivalec na prostoru 1 kvadratnega kilometra. Seveda so to le povprečne številke, ki kažejo razmerje med površino kontinenta in vsemi prebivalci kontinenta.

Kdaj poginejo netopirji?

Na to vprašanje nam odgovarja neki nemški znanstvenik. V nekem kraju, kjer so prebivalci velike množine netopirjev, je znanstvenik nekaj sto netopirjem dal obroček okoli noge. Dolga leta je potem iskal te zaznamovane netopirje in ugotovil, da večina netopirjev, ki so doma v Evropi, živi okoli 7 let. Bilo je le nekaj primerov, da je živel netopir 12 let. Pri neki drugi vrsti evropskih netopirjev pa po 5 in pol letih ni več našel nikakega obročkane ga netopirja.

VLADIMIR NAZOR:

VODA

(1. nadaljevanje)

— Voda je že na poti. Tudi to požast bomo odgnali. Nič strahu, Vlado!

In ni se zmotila.

Še tisti dan je prispelo s kopnega poročilo, da bo ladja z vodo prihodnji dan priplula v zaliv.

3.

Sonce je bilo komaj vzšlo, ko so prve žene iz Velega sela odšle proti morju.

Prazne vedrice so nosile na glavah. Za njimi so tekali otročaji z bakrenimi posodami, s kakršnimi zajemajo vodo iz vodnjaka, s čebri, z mehovi in bučami, v kakršnih nosijo pijačo težakom v vinograd, pa tudi s škafi, ki služijo za napajanje živine. Prihajale so druge ženske, ki so prav tako nosile lesene posode, še večje in še bolj čudne: velike čebre, v kakršnih perejo perilo in obleko, kotlice in kotle, ki jih dva možka neseta na ramah samo na ta na-

čin, da vtakneta palico skozi obe ušesi. Otročaji pa smo se najbolj čudili, ko smo videli, da imajo ljudje s seboj tudi nekaj lesenih korit, v kakršnih mesijo kruh.

Vsi skupaj so jo ubrali proti obrežju, da bi razvrstili posodo tik ob morju; da bi zajeli morske vode in je nalili v vedrice in kotle; da bi jih oprali, umili in ostrgali. Polivali so doge in obroče, ki so bili že zdavnaj razsušeni in so popustili, in jih nameščali, kajti bali so se, da ne bi ladja prispela morda, preden bodo vse to uredili, zato je prišlo do vpitja in prerivanja. Prepirali so se za mesta, vsak je hotel biti na obrežju; škropili so se z morsko vodo; drug drugemu so jemali posodo in obenem trdili, da so šele zdaj ugotovili, da je že davno ukradena.

Toda nobene prave jeze ni bilo v vsem tem.

Nekaj je blažilo njihovo jezo.

Na lepem se bo razlegel žvižg ladje z vodo, ozrli se bodo proti vzhodu v luk, in opazili bodo ladjo, ki izriva dim iz dveh širokih dimnikov. Ladja se bo ustavila tik ob obali, vsak bo vzel svojo posodo, pohitel tja, videl kako teče voda v curkih, pošumevajoč in peneč se v vedrice, čebre, kotlice, sode in nečke, pa mu bo laže pri srcu. Pripognili se bodo,

oprijemajoč se z rokami za rob posode, iztegnili bodo vratove in pripognili glave ter pili vodo s strastjo in dolgo časa, prav kakor jo pijejo ovce ali mezgi. Potem se bodo zvrnili mokrih lic, nekaj vode pa jim bo steklo čez brado in po vratu na prsa. Potem bodo zadeli breme na glavo, na rame ali na hrbet; podvzali se bodo v vas. Niti čutili ne bodo svojega bremena; laže se bodo vrnili, kakor pa so prišli semkaj s praznimi posodami...

Toda ljudje so prihajali kar naprej.

Bilo je, ko da se vsa vas seli k nam. Med njimi so bili tudi taki, ki so imeli svoje vinograde daleč od morja, pa niso nikdar prihajali v našo drago. Vsi so bili suhljati, zagoreli od sonca, roke so imeli žuljave in napol trde prste, koščene obraze in zvite hrbte, kakor da se sedaj pripogibajo k tlom kot pri delu ko s krampom krčijo goličave. Stareci so bili plešasti in brez zob. Otroci so imeli krivenčaste noge in od sonca porumenele lase, podobne posušenim laskom koruznih storžev.

— Ali je prišla? — je vpil skoraj vsak, čim je prišel do obrežja.

— Že prihaja! — so odgovarjali drugi in kazali na migotajočo meglico nad vzhodom v zaliv.

A to ni bil dim ladje, ampak blavovi, ki so se dvigali iz morja, ki ga je že ogrelo sonce, in ki so napovedovali, da bo današnji dan še bolj vroč in pasji, kakor je bil včerajšnji.

Naenkrat se je zaslišalo udarjanje parkeljev in kopit, po uličici se je pripodilo na obrežje nekaj koz. Pokonci so držale glave, potresale z nozdrvmi in rumene oči so jim porlesketavale. Za njimi je prišla čreda ovac, ki so meketale in se ozirale, ko da nečesa iščejo. Kakih dvajset mezgov, ki so jih vznemirjale muhe, se je takoj zagledalo v posode tik ob obali in začele so rigati. Živali so čutile bližino vode; toda ko da slutijo, da to morda ni prava voda, so postajale vedno nemirnejše. Ko so opazile čebre in vedrice, iz kakršnih so vedno pile, in ko so vidle, da se v njih nekaj svetlika in leskeče, so se pognale proti posodam. Rinile so v gnečo in metež, brcale z nogami, krilile z rožički, grizle z zobmi. (Dalje)

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10, telefon 1824/4. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Robitschek & Co., Wien VIII., Hernalsergürtel 20. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt 2, Postschließfach 17.